

DBB 215 BİÇİMBİLİM

8. HAFTA

Okuma Listesi

- Özsoy, S., Erk-Emeksiz, Z., Turan, Ü.D. ve Uzun, L. (2011). *Genel Dilbilim II.* (Ed. Özsoy, S., Erk-Emeksiz, Z.). Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Uzun, N.E. (2006). *Biçimbilim (Temel Kavramlar)*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Haspelmath, M. (2002). *Understanding Morphology*. Arnold Publishers: Understanding Language Series .
- Radford, A. et al. (1999). *Linguistics: An Introduction*. Cambridge: University Press.
- Lieber, R. (2010) *Introducing Morphology*. Cambridge University Press.
- Carstairs-McCarthy, A. (2002) *An Introduction to English Morphology*. Edinburgh University Press
- Matthews, P. H. (1993). *Morphology*. Cambridge University Press.
- Haspelmath, M and Sims, A. D. (2010) (2nd edition). *Understanding morphology*. London: Hodder Education.

Biçimlenme Süreçleri

4. Bükümlleme (flection, fusion): Arapça ve İbranice gibi dillerde aynı taban sesleriyle oluşan ama özellikle ünlü seslerin değiştirilmesi ile bükümlleme (flection, fusion) meydana gelmektedir. Bu taban seslerine «matar» ad verilmektedir.

Arapça: «K T B»

- Ketebe
- Ketebtu
- Uktup
- Mektub
- Katip
- Mektep
- Kütup

Biçimlenme Süreçleri

McCarthy (1979, 1981) – Bürünsel Biçimbilim: Ünsüz-Ünlü iskeleti (ünsüzler ve ünlüler için yapısal boşluk), kök (ünsüzler) ve ezgi (ünlüler ve çekimsel bilgi).

Kök

$\sqrt{ktv}$

Örüntü

CaCaC

Sözcük

katav (yazmak)

katav (yazmak)

a a
| |
CVCVC
| | |
k t v

Biçimlenme Süreçleri

İbranice $\sqrt{bxn}$ kökünden hem ad hem de eylem ulamında birçok sözcüğün türemesi, kökün ulam bağımsız olduğu görüşünü desteklemektedir.

İbranice $\sqrt{bxn}$ kökünün türetimi (Arad, 2005)

a. CaCac (e)	baxan	“Sınav yapmak”
b. hiCCiC (e)	hivxin	“Ayırt etmek”
c. miCCiC (a)	mivxan	“Sınav”
d. CoCac (a)	boxan	“Test”
e. maCCeCa (a)	mavxena	“Deney tüpü”
f. aCCaCa (a)	avxana	“Teşhis”

Biçimlenme Süreçleri

İbranicede 50'den fazla adıl örüntü olmasına karşın eylemlerin yedi farklı eylemcil örüntüde bulunduğu bilinmektedir (Bkz. Arad, 2005).

Kök	Örüntü/Şablon	Biçimbilimsel yapı	Eylem
$\sqrt{\text{lmd}}$	1	CaCaC	Lamad (<i>öğrenmek-etken</i>)
$\sqrt{\text{lmd}}$	2	niCCaC	Nilmad (<i>öğrenmek-edilgen</i>)
$\sqrt{\text{spr}}$	3	CiCCeC	Siper (<i>söylemek-etken</i>)
$\sqrt{\text{spr}}$	4	CuCCaC	Supar (<i>söylemek-edilgen</i>)
$\sqrt{\text{qlt}}$	5	hiCCiC	Hiqlit (<i>kaydetmek-etken</i>)
$\sqrt{\text{qlt}}$	6	huCCaC	Huqlat (<i>kaydetmek-edilgen</i>)
$\sqrt{\text{pll}}$	7	hitCaCCeC	Hitpalel (<i>dua etmek-etken</i>)

Biçimlenme Süreçleri

5. Tonlama/Üstek (Suprafik, Simulfix): Bazı diller, tabanın sesleri üzerinde değil, vurgu ton gibi parçalarüstü (suprasegmental) birimleri üzerinde değişimlere izin vererek yeniden biçimlenmelere yol açar. Bu ek, bir tabandan tek tek sesler değil, ses birliklerini gerektiren vurgu ve tonu değiştirme yoluyla yeni tabanlar türetme işinde yer aldığı varsayılan ektir.

Rendilge (Kenya):

Njálá (aç)	Njálà (tırnaklar)
Mwèzìí (süpürge)	Mwezìí (ay)
Bùsá (çıplak)	Bùâ (gübre)